

повседневной жизни при особой одаренности, таланте, гениальности в других сферах деятельности человека.

Акцентируется внимание на том, что трудности, которые возникают в процессе социальной адаптации одаренного ребенка, при отсутствии оказания своевременной помощи обостряют и усиливают риск появления у них указанных форм девиантного поведения на базе гиперспособностей.

Ключевые слова: девиантное поведение на базе гиперспособностей, одаренный ребенок, маргинальный одаренный ребенок, асоциальное поведение, делинквентное поведение, аддиктивное поведение, суицидальное поведение.

Stepanenko V. Scientific Approaches to the Interpretation of the Essence and Content of Deviant Behavior on the Basis of Hyper Abilities

The article analyses the views of scientists about the nature, content and frequency of manifestation of deviant behavior on the basis of hyper abilities in school-age children in such aspects as asocial, delinquent, addictive, suicidal behavior.

The statistical data on the prevalence of various forms of deviant behavior based on hyper abilities in school-age children are presented.

Deviant behavior based on hyper abilities is defined as the type of deviant behavior, which is accompanied by deviations in everyday life with special giftedness, talent, genius in other spheres of human activity.

The attention is paid to the fact that the difficulties that arise in the process of social adaptation of the gifted child, in the absence of the provision of timely assistance, exacerbate and increase the risk of the appearance of the indicated forms of deviant behavior on the basis of hyper abilities.

Key words: deviant behavior on the basis of hyper abilities, gifted child, marginal gifted child, asocial behavior, delinquent behavior, addictive behavior, suicidal behavior.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК [316.614:004.946]–053.5:316.77

А. В. Тадаєва

ВПЛИВ НОВИХ МЕДІА НА ПРОЦЕС КОМУНІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Сучасність характеризується переходом до культури інформаційного суспільства, у якій провідними цінностями стають інформація та нове знання. Найдоступнішим джерелом доступу до

цінностей інформаційної доби на сьогодні виступають, так звані, нові медіа (інтернет, мобільна телефонія та інтерактивні радіо, телебачення). Найрозповсюдженішим та найдоступнішим видом нових медіа нині є інтернет. Актуалізація ролі інтернет у суспільстві вплинули на всі сфери життєдіяльності особистості: освіта, дозвілля, комунікація тощо. Значні темпи розвитку інтернету, популяризація соціальних мереж, блогів, форумів та чатів спричинили суттєві зміни у комунікації. В наслідок чого актуальності набуває нове явище сучасного суспільства – інтернет-комунікація, яка з кожним днем відіграє все більш вагомішу роль майже у всіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства.

Особливості соціалізації людини в умовах інформаційного суспільства розглядають Н. Гавриш, Н. Лавриченко, Г. Лактіонова, П. Плотніков, А. Рижанова, С. Савченко та інші; питаннями впливу нових медіа на соціалізацію людини займаються В. Мудрик, В. Плешаков, Л. Рейман та інші. С. Бондаренко, А. Ваганов, О. Горошко, В. Михайлов та інші вивчають суть поняття «інтернет комунікація», особливості комунікації в кіберпросторі досліджують О. Белінська, С. Бондаренко, А. Ваганов, А. Войскуновський, О. Горошко, А. Жичкіна, В. Михайлов, В. Плешаков та інші. Однак, соціально-педагогічний аспект комунікації особистості в просторі нових медіа вивчено недостатньо, тому метою даної публікації є висвітлення впливу нових медіа на процес комунікації. Для досягнення поставленої мети постають завдання: по-перше нагальності набуває висвітлення нових медіа як сучасного засобу комунікації; по-друге визначення поняття інтернет-комунікації і по третє виділення особливостей інтернет-комунікації.

Становлення культури інформаційної цивілізації та неймовірний розвиток технологій вплинуло на життєдіяльність суспільства, вимагаючи від кожного його члена бути постійно на зв'язку із світом за допомогою нових медіа (інтерактивне радіо та телебачення, мобільна телефонія та інтрнет). Необхідно зазначити, що нині медіа набувають вирішальної ролі у процесі життєдіяльності людини, оскільки вони є засобом доступу до необмеженої кількості інформації, що є цінністю інформаційної доби. В свою чергу їх інтерактивна складова – нові медіа представляють можливість індивіду висвітлити власну реакцію, оприлюднити власні знання, досвід уміння, навички, тим самим представивши себе «всім», що дає можливість особистості відчувати себе частиною того, що відбувається у соціальному середовищі.

Вважаємо: по-перше нові медіа візуалізують соціальний досвід та соціальні цінності у вигляді інформації, споживаючи яку людина може перетворити її у знання, і навіть, у інтерналізовані цінності; по-друге в сучасному інформаційному просторі користувачі мають змогу не лише споживати медіатексти, а й створювати їх, і навіть спілкуватися з іншими користувачами, але опосередковано, через нові технічні засоби. Справедливою є думка А. Алексєєвої [1], що процес технологізації вплинув на відносини між користувачем та засобами масової комунікації,

оскільки контент останніх медіа максимально інтерактивний: читач, по-перше, може відреагувати на нього, висловити свою думку і навіть виділити його в самостійний медіатекст, по-друге, має можливість зробити це швидко і майже не прикладаючи зусиль. Не можна не погодитися з В. Чумаковою [8], яка зауважує на тому, що спілкування через інтернет є невід'ємним фрагментом соціальної активності сучасної особистості. В свою чергу О. Безпалько [6] зазначає, що саме через соціальну активність реалізується знання, уміння, потреби, прагнення та культура суб'єкта. Отже, на сьогодні Інтернет, як вид нових медіа, виступає саме тим простором, у якому користувач може проявляти власну соціальну активність, оскільки за допомогою різноманітних популярних у всьому світі соціальних мережах (Instagram, Facebook, Twitter, LinkedIn та інші) кожна людина може продемонструвати себе цілому світові висвітлюючи власні світлини та додаючи текст до них або лише текстом, тобто створюючи медіатекст. Під медіатекстом розуміємо – різновид тексту, який належить до масової інформації, розрахований на масову аудиторію. Таким чином, взаємодія користувача у нових медіа напряду пов'язана з процесом комунікації. Необхідно зауважити, що нині інтернет виступає найрозповсюдженішим, наряду із мобільним зв'язком, засобом зв'язку серед нових медіа, зважаючи на інтерактивний характер інтернету актуальним стає розгляд специфіки саме інтернет комунікації.

Вважаємо за доцільне перед тим як перейти до розгляду особливостей інтернет-комунікації, розкрити загальні положення реальної комунікації. Підтримуємо думку М. Рац, що комунікація – це тип взаємодії між людьми, який передбачає обмін інформацією [7, с.85]. Необхідно наголосити на тому, що комунікація є однією із базових потреб особистості. Традиційно в процесі комунікації передача інформації відбувається за допомогою двох засобів – вербального та невербального. Вербальна комунікація реалізується на основі використання людьми звукової та письмової мови, невербальна комунікація характеризується вживанням немовних засобів для створення та передачі інформації.

Під впливом культури інформаційного суспільства актуальності набуває опосередкована комунікація через інтернет. Про це свідчать значні темпи росту кількості нових користувачів інтернетом, а також популяризація різноманітних соціальних мереж, месенджерів, блогів, форумів тощо.

У зв'язку із збільшенням ролі інтернет у процесі комунікації наковці все частіше звертають увагу на специфіку даного феномену. Так, сутність комунікації у інтернет просторі у власних працях досліджували О. Белинська [4], С. Бондаренко [3], А. Ваганов [4], О. Горошко [5] та інші. С. Бондаренко пропонує розглядати поняття «Інтернет-комунікація» як спілкування двох або більше осіб, що характеризуються невидимістю комунікантів, письмовою формою повідомлень, які

надсилаються, можливістю негайного зворотного зв'язку, а також взаємодією або обміном електронними повідомленнями або ж взаємним обміном і правом доступу до інформації, що зберігається у комп'ютерах комунікантів [3]. О. Горошко [5] вважає поняття інтернет-комунікації та віртуальне спілкування синонімічними. Дослідниця розуміє опосередковане комп'ютером спілкування двох або більше осіб, яке характеризується невидимістю комунікантів, писемною формою повідомлень, що надсилаються, можливістю швидкого зворотного зв'язку та електронним каналом передачі інформації. Основуючись на думках О. Бондаренко [3] та О. Горошко [5] виділимо специфіку поняття «інтернет-комунікація». Так, по-перше інтернет-комунікація здійснюється опосередковано через соціальні мережі або месенджери; по-друге інтернет комунікація реалізується, в основному, через символи та «смали» і не передбачає невербальної складової, тобто співрозмовники частіше за все не бачать співрозмовника і не можуть проаналізувати його жести, міміку тощо; і по-третє інтернет-комунікація просто не можлива без доступу до інтернет. Отже будемо розуміти під інтернет-комунікацією вид опосередкованої інтернет-простором вербальної комунікації, який здійснюється за рахунок символів.

А. Ваганов у праці «Коротка феноменологія всесвітнього павутиння» зауважує, що специфіка інтернет-комунікації полягає в тому, що з одного боку сам інтернет-простір є джерелом виникаючих потреб, а з іншого боку він є засобом задоволення цих потреб [4, с. 49]. Не можна не погодитися з цією думкою, оскільки інтернет наразі сприймається молодим поколінням (яке є постійними та найбільш активним його користувачами) продовженням соціальної реальності, яка потребує від особистості користувача постійно взаємодіяти з оточуючим світом саме у віртуальному просторі, і сам же інтернет і задовольняє потреби які висуває. Так, нині всі смартфони мають можливість доступу до інтернет, а кожна соціальна мережа або месенджер повідомляє користувача одразу, про те, що хтось написав користувачу або «оцінив» його публікацію тим самим провокуючи користувача одразу відреагувати.

Аналіз праць О. Белинської, А. Войскуновського, А. Жичкіної, В. Плешакова та інших дає можливість виділити ряд особливостей інтернет-комунікації: доступність, сленг, використання різноманітних засобів комунікації, анонімність, не регламентованість поведінки, безкарність. Зупинимось на цих особливостях детальніше.

Безумовно до позитивних аспектів інтернет-комунікації слід віднести можливість *доступного* спілкування з близькими та знайомими не зважаючи на відстань. Але, на сьогодні спілкування опосередковане новими медіа може замінювати реальне спілкування з одного боку, а з іншого – пасивність у віртуальному просторі може загрожувати людині маргіналізацією.

Взагалі ведучи мову про комунікацію у нових медіа необхідно звернути увагу, що віртуальна комунікація відбувається за допомогою

різних ресурсів – мобільного зв'язку, смс повідомлень, месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp та інші), соціальних мереж (Instagram, Facebook, Twitter, LinkedIn та інші), чати тощо. Тобто користувач має можливість бути на зв'язку і світом 24 години на добу, що може спровокувати інтернет-залежність.

Комунікація у кіберпросторі відбувається за рахунок символів, тобто вона позбавлена невербальної складової (жестів, рухів, сміху, вигуків, дотиків тощо) та емоційності. Через це користувачі насичують власні текстові медіатексти так званими «емоціями», які передають частку переживань співрозмовника. Окрім «емоцій» інтернет-комунікація насичена специфічним сленгом, який складається з вагомої частки ненормативної лексики. Ще однією специфічною особливістю інтернет-комунікації є своєрідний *сленг*. Так, інтернет комунікація насичена своєрідним сленгом, який використовується лише в кіберпросторі, до нього можна віднести скорочення звичних слів, або використання символів замість слів, ненормативна лексика.

Специфічною ознакою кіберпростору є *анонімність*, оскільки достовірно невідомо хто є співрозмовником. По-перше на сьогодні в інтернет-просторі існує такий феномен як бот, тобто спеціальні програми, створені для імітації поведінки індивіда у соціальних мережах. Реальний користувач може і не знати, що спілкується з так званим ботом. Частіше за все їх використовують інтернет-маркетологи, а також злодії. По-друге сам користувач може висвітили стільки інформації про себе скільки вважає за потрібне, але частіше за все користувачі соціальних мереж висвітлюють кожен власний крок, і особисту інформацію. Так, переглянувши «сторінку» у соціальній мережі пересічного користувача можна дізнатися про нього майже все: його ім'я та прізвище, дату народження, місце проживання, особисте життя, матеріальний статус тощо. Можна сказати, що тим самими користувачі проявляють віктимну поведінку у кіберпросторі, чим і послуговуються частіше за все інтернет-злочинці. Крім того, самі люди із недобрими намірами (злодії, збоченці, педофіли тощо) можуть прикриватися чужими світлинами та входити в довіру іншим користувачам. Крім того, як зазначає О. Белинська анонімність звільнює користувачів від необхідної правдивої самопрезентації, тим самим відкриваються можливості стати кимось іншим. Тобто, через анонімність в інтернет жоден користувач не може бути абсолютно впевненим у тому з ким він спілкується насправді.

Інтерне знімає всілякі рамки, які існують при реальній взаємодії (стать, вік, соціальний статус тощо). Тому ще однією особливістю інтернет-комунікації є *не регламентованість поведінки*. У інтернеті відсутні правила та норми поведінки, тому переважна більшість комунікацій переходять на неформальний рівень, з нерегламентованим стилем та етикою спілкування. Виходячи із вищесказаного актуальності набуває ще одна характерна особливість інтернет-спілкування – *безкарність*. З однієї сторони інтернет дає користувачу відчуття свободи,

оскільки прикладаючи мінімум зусиль можна отримати доступ до інформації з будь-якого куточку світу, можна спілкуватися з людиною яка знаходить дуже далеко, можна залишити коментар з приводу будь-якої події або висловити власну точку зору, яку перегляне велика аудиторія. А з іншої сторони користувач може висловитися не толерантно, але грубо в інтернет-просторі, оскільки відчуває безкарність власних дій, а при умові анонімності можна висловлювати будь-які думки. Саме не регламентованість поведінки та безкарність є одним із факторів розвитку агресивності в інтернет просторі. Актуальності набувають такі поняття як троллінг, кібертетирування, кібербуллінг, кібермобінг, кіберхарасмент та інші. Під тролінгом розуміють створення в інтернет-просторі медіатекстів з метою розв'язання конфлікту; поняття кібертетирування, кібербуллінг, кібермобінг, кіберхарасмент розкривають у собі залякування або цькування особистості у кіберпросторі.

Отже, аналіз особливостей комунікації в інтернет-просторі дає підстави стверджувати, що інтернет-комунікація є інноваційним феноменом, який увійшов та набрав популярності через ряд позитивних аспектів. Але наявні негативні аспекти інтернет-комунікації актуалізують потребу в гармонізації процесу інтернет-комунікації.

Підсумовуючи, зазначимо: 1) висвітлення нових медіа як сучасного засобу комунікації; по-друге визначення поняття інтернет-комунікації і по третє виділення особливостей інтернет-комунікації.

Становлення культури інформаційної доби та неймовірний розвиток техніки вплинули на трансформацію засобів масової комунікації, виділивши з поміж традиційних медіа – нові, які характеризуються інтерактивністю. Найрозповсюдженішим та найбільш актуальним видом нових медіа є інтернет. Розвиток нових медіа в цілому та інтернет зокрема вплину на всі сфери життєдіяльності суспільства – освіта, дозвілля, комунікація тощо; 2) під інтернет-комунікацією розуміємо вид опосередкованої інтернет-простором вербальної комунікації, який здійснюється за рахунок символів; 3) інтернет-комунікація має ряд особливостей: доступність, сленг, використання різноманітних засобів комунікації, анонімність, не регламентованість поведінки, безкарність. Перспективи подальшого наукового дослідження цієї проблеми пов'язані з дослідженням сутності феномену інтернет-комунікації та особливостей її впливу на особистість користувача.

Список використаної літератури

1. Алексеева А. О. Новые интерактивные медиа в контексте теорий информационного общества : автореф. дис. ... канд. филол. наук / А. О. Алексеева. – М., 2006. – 195 с. **2. Белинская Е. П.** Психология Интернет-коммуникации : учеб. пособие/ Е. П. Белинская. – М. : МПСУ ; Воронеж : МОДЭК, 2013. – 192 с. **3. Бондаренко С. В.** Модель социализации пользователей в киберпространстве / С. В. Бондаренко //

Технологии информационного общества – Интернет и современное общество: труды VI Всероссийской объединенной конференции. Санкт-Петербург, 3-6 ноября 2003 г. – СПб.: Изд-во Филологического факультета СПбГУ, 2003. – С. 5–7. **4. Ваганов А.** Краткая феноменология Всемирной паутины / А. Ваганов // Общество и книга: от Гутенберга до Интернета. – М.: Традиция, 2000. – С. 42–53. **5. Горошко Е. И.** Гендерные аспекты коммуникаций на примере образовательных практик Интернета / Е. И. Горошко // ОТО. – 2008. – № 2. – С. 388–411. **6. Енциклопедія** для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві ; Ін-т пробл. виховання НАПН України [та ін.]. – К. ; Сімф. : Універсум, 2012. – 535 с. **7. Рац М.** Книга в «информационном обществе»: о чем речь? Взгляд методолога // Общество и книга: от Гутенберга до Интернета. – М.: Традиция, 2000. – С. 82–94. **8. Чумакова В. А.** Психологические особенности интернет-коммуникаций в социальных сетях / В. А. Чумакова // Молодой ученый. – 2013. – №3. – С. 451–453.

Тадаєва А. В. Вплив нових медіа на процес комунікації особистості

У статті розкрито специфічний вплив нових медіа (інтерактивні радіо, телебачення, мобільний зв'язок та інтернет) на комунікацію особистості користувача в умовах інформаційного суспільства. Обґрунтовано виділення серед нових медіа саме інтернету, як такого, що має найвагоміший вплив на процес комунікації. Висвітлено сутність поняття комунікації та її видів. На основі аналізу наукових джерел здійснено аналіз поняття інтернет-комунікація, виділено специфічні особливості інтернет-комунікації: доступність, сленг, використання різноманітних засобів комунікації, анонімність, не регламентованість поведінки, безкарність. Проаналізовано неоднозначність впливу інтернет-комунікації на особистість користувача.

Ключові слова: нові медіа, комунікація, інтернет-комунікація, особливості інтернет комунікації.

Тадаева А. В. Влияние новых медиа на процесс коммуникации личности

В статье раскрыто специфическое влияние новых медиа (интерактивные радио, телевидение, мобильная связь и интернет) на коммуникацию личности пользователя в условиях информационного общества. Обосновано выделение среди новых медиа именно интернета, как такого, который имеет наиболее сильное влияние на процесс коммуникации. Выделена суть понятия коммуникации и ее видов. На основе анализа понятия интернет-коммуникации выделены специфические особенности интернет-коммуникации: доступность, сленг, использование разнообразных средств коммуникации,

анонимность, не регламентированность поведения, безнаказанность. Проанализировано неоднозначное влияние на личность пользователя.

Ключевые слова: новые медиа, коммуникация, интернет-коммуникация, особенности интернет-коммуникации.

Tadajeva A. Influence a New Media on the Process of Communication Personality

In the article opened a special influence a new media on the process of communication of personality user in conditions information society.

Becoming a culture of information society influenced on actualization the role of new media (interactiven radio, television, mobile communications and the Internet) in the life individual. The special role of new media becomes Internet, like the most affordable means of adding value to the information age. Internet was influenced all spheres of personality life, including the process of information exchange between people - communication. Accordingly, such a phenomenon as Internet communication becomes actuality, that is, it is mediated by the online space of verbal communication, which is carried out at the expense of symbols. Internet-communication has a number of features: availability of interaction with users with little effort; use of special words and expressions only in cyberspace, slang; use of various communication tools (social networks, managers, chats); anonymity in internet space; non-regulatory behavior and impunity.

Key words: new media, communication, Internet-communication, special Internet-communication.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Рижанова А. О.

УДК 37.013.42:343.431

І. М. Трубавіна

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ
ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Торгівля людьми – один з трьох найприбутковіших злочинів в світі поряд з торгівлею наркотиками і зброєю. Тому торгівля людьми процвітає і популярна в злочинному світі, а потрапити до торгівців людьми може сьогодні будь-яка людина – від дитини до пенсіонера, чоловіки і жінки, раніше ж це були переважно молоді жінки для секс-бізнесу. Сьогодні цей злочин став ширшим і стосується і торгівлі людськими органами, і залучення до незаконної праці, і сурогатного материнства, і рабства тощо. Боротьба з торгівлею людьми є завданням